

16

(65) Ser 154

~~13/8/62~~

K34/82

H.M. Mohlabe

b

1
39

1

Tema ya 6.

Go beka

Go beka ke gore ke go tsea kgarebe ya ya motseng wa bo mosogana. Mithepa o swanetse go bikiwa ke monna wa gagwe, ge a le mona gae, ba ka no mmeka kantle le monna wa gagwe, ge monna wa gagwe a se gona mo gae, a le makgoweng mowe ke lebaka lewe ba mmekago. Ge monna wa gagwe a se gona mo gae a le makgoweng, ge ba yo beka mosadi wa gagwe ga gwa swanela gore a bekwe ke yo mongwe wa monna o swanetse gore a yo beka ke basadi.

Makgatle wa monna o ba gona, go bekweng ga kgarebe, ge mong wa mosadi a le gona. O bitša ke yena mong wa mosadi a kile a ya nae, bjale ba re ge ba ya go beka a ba a so gona a baka ba re tsatsi ba yo beka ba mmitsa, ba mo tlogela ka gobane yowe a go ba a mmitsa e lego mong wa mosadi ga gona, o ile makgoweng.

2

Go tshaba go bitša mosogana yola a go ba a fela a e ya le mong mosadi ba tshaba gore monna ga na monkana, a ka tloga a tsena ka ngwakong wa mosadi ka morago ge mong wa mosadi a boya a bolela gore ke lebaka la gore monna a imisi mosadi ka baka la gore le mo file. O gona monna yo a ka foyago a beka mosadi wa monna yo mongwe mong wa mosadi a se gona.

Mokete wa mikiwa.

Ge moredi wa motho a bikiwa, molaš šna ngwetšī e tloga ga gabo ka mabanyana, ge a e ya bogadi, bogadi o fithla ka maetiso a magolo. Ngwetsi ge a bikiwa e utame, wa go utama ke wa go tshaba yena o tloga batho ba sa mone, ka baka la gore ba tloga kantle le tumello ya batswadi. Ge a bikiwa ka molao gona batswadi ba mothepa ba tsibisa ba leloko la gabo gore ka tsatsi la gore ngwana wa lena o ya bogadi ka go rialo mowe le swanetse go tla go laya ngwana wa lena ge a tloga.

Ka lona letsatsi lewe yo mongwe le yo mongwe o boya gae e sa le lebaka ke moka o feta a bea ditswana tsa gagwe ka lapeng la gagwe o leba mowe lapeng la bo mmikiwa.

RM/

3

Ba fithla ba kgobakana ka morago ga kgobakano ke moka ge ba bulaille pudi ba ja, bakgonyana le bona ba ja tsa bona dijo ka ngwakong, ka gobane bogadi ba ka se ke ba ya ba lala ba lle tsa go ja tsa go ja ba tla dija gosasa.

Ka morago ga mo ba feditse go ja, ke moka dikgarebe diala magogo lapeng, bjale ke moka bakgonyana ba tswa ka ngwakong, ka moka le dikgarebe, gamogo le yena mmikiwa. Ka moka dikgarebe le bakgonyana ba dula godimu ga magogo. Mong ngwetsi yena o khurupela kobo ya bosego ke moka o inamela fase. Batswadi ba laya ngwana wa bona. Yo mongwe le yo mongwe o ema a laya ka mokgwa o a ka kgonago.

Ka morago ga mo ba ba laile, ke moka go fedile, bjale ke moka ba thakgoga papago mothepa o ntsha selo, sa gore moredi wa gagwe a thakgoge, a e bogadi. Ga ba mmeke ka go utama, ge ba etswa ka maforo kgaitsemi ya ngwetsi o swara kgaitsemi ya gagwe ka kobo, o a mo emisa, ke moka mokgonyana o ntsha selo. Yaba gona a mo lesetsago ba kgona ba sepela.

4

Batswadi ba mosogana le bona ba dutsi ba tseba gore ngwetsi lehono wa tsena mathari a swanetse go thaeletsa, mowe mokgosi wa go kganela ngwetsi o nago gona, ka gobane tsatsi lewe la go beka ba swanetse gore ba rome yo mongwe wa mosadi wa motse wa bo mosogana, ke yena yowe a tla go thlaba mokgosi, mowe a bonago gore bjale re lebane le gae o direla gore ba tle ba ba thlakanetse.

Sebokabo, sebokabo ke mosepele wa ngwetsi le bo makgatle kgarebe e ngwe e rwala magogo yo x yo mongwe o rwala serotwana, wa serotwana ba mo etisa pele wa legogo o ba sala nthago, ka morago go xk sala babikisi. Ge ba tloga gae ga bo mothepa ba fo sepela ge ba bona gore motse o kgolenyana ke moka ba ema, bjale mowe ba nyaka dirufelo tsa gore ba sepele ke tsona. Ba ntsha leseka ke moka ba supa yola wa go rwala serotwana, ge a le bone, ke moka ba fakela kagare ga serotwana, ba sepela magato a mane ba ema ba ntsha le lengwe ke moka ba dira bjale magato a mane.

Mosadi wa go thlaba mokgosi o direla gore ba phalle ba tle ba thuse ka maseka gore ngwetsi a phakise a tsene bogadi. Bjale ka ge ba dutsi ba laletse ke moka ge ba ekwa mokgosi ba kitima

5 ba yo thlakanetsa ngwetsi. Ke moka ba ntsha maseka ngwetsi o a
 sepela le mabjane ba fotata ba fakela ke moka ba sepela ba yo maka-
 la fela ge ka moswana ba tla tsoga ba bona le mabjane. Bosego
 ga bona nama, o tsee ka ga makhura wa fa nswana, ke moka ga go sa
 na le molato modiro o sepetse. Ge ba tsena ka maforo a bogadi ke
 gona bjale ba epelago seboka-boke. Ka lebaka lewe a ba sepela motho
 o fogata legato ka le tee ke moka ba ema.

Kopelo ena ya seboka-boke ga go epele betsi go epella
 mathari le masogana gamogo le dikgarebe tse dithlakanetsitsego
 ngwetsi. Ba e epela ka mokgwa o. Mothlabendi ore, seboka-bokesa
 bo motsha e a boka bokee ka moka a bokabckee, ke moka ba e epela
 ka mokgwa owe go fithlela a tsena ka lapeng la bo mosogana, ge ba
 tsena ka lapa ke moka ba homola le bona a ba sa ema, ke moka ba
 sepela ba tsena ka ngwakong wa mmago mosogana ba kwatamile
 fase ka dikhuru, ba ba tshela ka meetsi, le bona ba tsena ka
 lebelo ka go tshaba metsi.

6 Ke moka ngwetsi o tsene bogadi, ke moka mathari le bakgekolo
 ba binela betsi dikosa ba le lapeng molomong wa ngwako owe ngwe-
 tsi anago gona. Ke dikopelo tse pedi tsewe ba di epelago
 kopelo ya mathomo ke e: Sekgekgee se ntlong, ke mothlabendi yowe
 bothle ba re, se beile pelo matshite, sekgekgee se ntlong, se
 beile pelo matshite bjale bjale. Ka morago ba epela e: mothlabendi,
 pelo ya kgope a ewe ge bothle seka wa ka wa a ewe ge, pela ya
 kgope awe ge, sekawa kawa a ewe ge, bjale bjale. Ke moka ka
 morago ga mowe ba palakana ke bosego ba ya kalaong ba tla tsoga ba
 ba bona ka moswana. Betsi le bona ba hwetsana lebaka la go robala.

Ngwetsi a bikiwi mosegare, goba ka moswanyana o bikiwa bosego,
 ke gore ka mabanyana a maetiso. Kowa ba yago le bona ba yo fo
 hwetsana ba etisa. Ge ba ka etisa ba kwa kgogo e bile e lla, ke
 moka ba ya malaong, ngwetsi a ka se ke a tsena.

Bo makgatle ba ngwetsi.

Ge mokgonyana a ile bogweng gona le bo-makgatle ba dikgarebe,
 mogongwe ba bane mogongwe ba bathlano. Mothlang ngwetsi a e ya
 bogadi, ba ngakela ba bangwe goba ba phetha menwana e medi goba

lesome ka moka go lokile. Ba felegetsi ga ba na palo ya nnete.

7 Ge e le mabapi le bomoloko wa bo ngwetsi ba ka fo ba bararo goba bane, ba bangwe yaba ba matheko. Bogolo bja bo makgatle ba ngwetsi ga go kgathelege goba kgarebe ke e kgolo e swanetse go bikisa ngwetsi kgane ke ge e le kgarebe. Basetsana ba banyana ba ka se ke ba kgona go bikisa ngwetsi ka baka la gore ba ka ya ba sitwa ke mediro ya bogadi. Ba bagolo ba swanetse go thusana ba some mediro ka moka ya bogadi. Le gona ba na le molao ba e tswara gabotse. Mowe gare ga bo makgatle go swanetse go ba le mosetsana yo monyana yowe o sala le ngwetsi mothlang dikgarebe di boela gae. Yena mothlang a boelago gae, o ya le ngwetsi le monna wa ngwetsi ka tsatsi le a isa ngwetsi ga gabo polelo e kgolo, ba re ge ba fithlile ba re ba tlisitse ngwana.

Ka letsatsi la go tloga ga bo makgatle dikgarebe dia kgoneng, tso roba dikgong ba ya le masogana a bona, ba yo ba robela dikgone kudu dikgone tsewe ke tsa ngwetsi gore a sale a pela monna wa gagwe ka tsona. Ba ya le yena ngwetsi go roba dikgone le yena o boya a rwele la gagwe le ngata la dikgone. Ka morithi ke moka ba boya ba bea ngata ya dikgone, ba ja melatsa ya bona ke moka ba tloga go sala mosetsana yola monyana. Ngwetsi e felegetsa bo makgatle ba gagwe ke moka o ba gomela o boela bogadi bja gagwe.

8 Lebaka la mo ngwetsi a le kowa bogadi le bo makgatle ba gagwe, batswadi ba mosogana ba ya ngakeng, go laola go bona gore e kaba ngwetsi lokile ge ditaola di bolela gore a se mothepa ke mosadi mosogana a se ke a batagana nae, batswadi ba mosogana ba botsa ngwana wa bona gore o se ke wa batagana le mosadi wa gago molao o re ge mosogana a batagana le mosadi wa gagwe e le lanthla o swanetse go thlakantsha ke naka a kgone a e ya dilao tsa mosetsana.

Bana ba kgale e be ba ekwa melao ya batswadi ba bona ka nnete mosogana o swanetse go kwa molao wa batswadi ba gagwe a se ke a ya dilaong tsa ngwetsi. Ka moswana e sa le gosasa, ba tla bona nka e tla ke moka ba bolaya pudi ke moka a bathlabelanya dithlare.

Ka lona letsatsi lewe ngaka e ba gathlanyago ka lona ke letsatsi lewe kgarebe e swanetsego go tshaba leboto. Ke gore wa tloga

a ya ga ngwanabo goba lapeng le lengwe la leloko la gabo. O dula felo fawe matsatsi a mabedi goba a mararo o ditela ke gore o sa dira mapoto a a ka rwalago a tloga nao ge a boela bogadi. Ka morago ga mo mapoto a dirilwe ba motshella setepeng ke moka o boela bogadi nao, ba yo lala ba enwa.

9 Lebaka lewe ngwetsi a tsenago ka lona le sethepa sa mapoto, ke lebaka la mo letsatsi le dula thaba. Lebaka la go robala la fithla ngwetsi o ya go a lla monna wa gagwe legogo, ke moka lebaka la gore monna a e malaong a mosadi wa gagwe. Mothepa o tswa a lailwe ga gabo ba mo laile gore o se ke wa dumela ge monna a etla malaong a gago, kantle le gore a ntshe pudi.

Mosogana o tla leka gore a e malaong a mosadi wa gagwe, mosadi a gana, a gane ka go mo labudisa o fo homola, ke moka monna a lwa nae, e seng go lwa nae ka go tia ka go fonyaka go ya malaong mothepa a pherekanya dikgwele tsa gagwe. Ka moswana mosogana o tsoga a botsa batswadi ba gagwe gore mosadi wa nkgana, ke moka ba mo fa pudi ba re mox x šupe gore ka modi ena ke a go nwesa, ke moka a dira bjale ka mabanyana ge ba e ya malaong, ke moka o bona a dumela.

Ge mosogana a ka re a tsena dilaong tsa mosadi wa gagwe, a bona gore a se kgarebe ke mosadi ke moka o tsoga a botsa batswadi gore a se kgarebe ke mosadi. Ke moka bagabo mosogana ba tsea pudi ba e tlema ba nyakela sesuthla, ba se thula lesoba ba se fakela nakeng la pudi ba roma sebaka se isa pudi batswading ba mothepa.

10 Ke moka ba tsogela go bitsa sebaka ke moka sebaka se tsea pudi o isa ga makgolo wa mosogana. Ge sebaka se fithla batswadi ba mothepa ba e bona ke moka ba kitima ba a moga sebaka pudi ba e bolaya. Ba di tsibile gore moredi wa bona ke mosadi ga se mothepa. Sebaka ke moka se a goma kantle le polelo.

Makgolo wa mosogana o na le molato, ka morago makgolo sala a dira bjalwa, o a bo rwala o isa ga mokgonyana go rapela molato ga mokgonyana ka gobane ke molao, ge makgolo wa motho a na le molato le mokgonyana o swanetse go dira bjalwa a yo rapela mokgonyana wa gagwe, ke moka molato o feta o etla mowe. Ke molao wa bagolo-golo.

Matsatsing a bo lehono, molao owe a ba sa usumisa, gela motho a bekago mosadi wa gagwe, ke moka, mosogana a tsena dilaong tsa mothepa le ge a hwetsane gore ke mosadi, ga go sa na taba o fo homola. E sita le gona ge ba ba guthlantsa, mosadi o a belaela empa mowe le ge a no belaela ga go na thuso, ka gobane ke molao.

Thlathlobo ya ngwetsi.

11 Pele ga gore a bikiwe, mokgekolo yo mongwe yo mogolo wa motseng wa bo mothepa, o a mmitsa ke moka ba dula thopa, a mmutsisa gore a fa o be o sa tshekge ke moka ge a be a sa tshekge wa mmotsa. A fela a motsa gore o bolele nnete ngwana o se ke wa tshaba, le yena a bolela nnete ya gagwe, ke moka ba palakana. Bogadi le gona goba bjale ba yo mmutsisa.

Bogolo-golo e be ba se na dikobo, bjale ka go riale mowe mokgonyana le motseiwa e be ba sa tlole letsoku mmele ka moka, e be ba tlole lethlakori ka le tee. Gore batho ba kgone go mo tseba gore yola ke motseiwa, yola ke yena mokgonyana.

Motho ga sepele ka fase, ke gore sebatladi se bona ke senkhukhununu. Ge mosetsana a ka re a sa le ga gabo a tshekga batho ba tla no mona, le ge a ka utama bjang le bjang. Diema more di tla fo mona. Ka go riale ge ba mmutsisa ba tla fo mona le ge a se ka mathlong a gagwe go sa re fe.

12 Kgagara e hwa ka mathlong, ba tla fo bona a fo bolabola a inamile e le gore ga inamile ka moinamo owe diphate dia fela. Le ge mokgekolo a ka mo kgalemela gore a lesetse motho yo a nago ka teng go yena o a soma, ka gobane a nyake maaka yo mongwe yena o tla fela a re gana, empa a ka se ke a bolela ka maatla, o ile a kgona go bolela tsatsi la mathomo ge mothepa a thoma go sinyana. Tsatsi la thekiso a na boikarabelo, bjale yola a goba a gana ga nyana o fela a re ke ile ka go botsa wa se ke wa kwa, bjale lehono o ganetsa bjang wena o tseba.. Ga go na ka mokgwa o mongwe o swanetse go bolela thereso, ka gobane mokgekolo le yena o tla ba a mmona gore o fo seka fela wa tseba.

Bjale ka ge go setse go thlalositswe gore ngaka e swanetse go ba phathlagantsa ka dithlare, ba bolaya pudi ke ya go kgaola

dithatho. Dithatho tsewe di bolelwago ke tsena, gona le go boya ga bedi (go lwela madibeng), go wa ga ngwana ka lethlakori le sele letsatsi, kgwedi tshethe.. Batswadi ba mosogana ba botsa morwa wa bona gore a se ke a batagana le mosetsana pele ga gore alafiwe.

13 Ge mosogana e le tshita ba-lai, ke moka a kitimela go tsena dilaong tsa mosetsana, o tla fo dikwa a lenosi, bo se ga bokwelwe, banna ba gona ba tla fo sala ba segetse mosadi. Dithatho tse bjale ka go wela madibeng, go phumega ga mpa le go ntsha mpa, di na le kotse ka maatla, ka gobane di bakela motho bolwetsi bja sehuba se segolo, sehuba sewe elego ntlere, sa go tsena o noba o bona ka mathlo gore e fula e ukametse leope.

Dithatho tse dingwe ba di bitsa gore ke dithathonyana, ke gore tsone ga di tsentshe motho sehuba, di mo hunyapanya maoto. Dingaka di kgona go alafa bolwetsi bja mohuta owe. Ke lebaka lewe ba dirago gore mosogana a se ke a tsena dilaong tsa mothepa, le gore ba butsise mosetsana. Ba bile ba mo tshosa ka gore thloka go bolela a ya a bolaya motho wa batho bawe le yena a ka se ke a phela, ngaka e tla ya e mo tia ke moka le yena ba molaya.

Ge a ile a phuma o swanetse go boloka disalamorago, ke pheko ya go alafa monna wa gae. Ge a ile a nts ha mpa o swanetse go ntsha mobu owe wa mowe ba bulokilego madi awe go ona, ke yona pheko ya monna wa gagwe. Ge a ile a wela madibeng, o boloka disala-morago ke yona pheko ya monna wa gagwe.. Ge mothepa a ile a dira bjale o dirile gabotse, ngaka e ka se ke ya sitwa go alafa molwetsi.

14 Maketeka Ratsnosi o ile a tsea mosadi ga Sebasa, bjale mothepa a re a sa le ga gabo a ima, ke moka ba go kgona go ntsha dimpa x ba fithla ba mo ntsha mpa, ba ya ba boloka kgaufi le noka lebaka la dipula ke moka tsa tlala tsa fithla tsa tsea lebitla la madi awe. Mosogana a fithla a beka mosadi wa gagw a se ke a kwa batswadi mowe ba mmotsago a tsena dilaong tsa mosadi wa gagwe, kantie le gore nyaka e ba thlakantshe, mosogana a babja a hwa.

Batswadi ba ile ba mmotsa gore o se ke wa kitimela go tsena malaong a mosadi re sa nyakela ngaka. A ka a kwa batswadi ba gagwe mowe re ithuta seema se serego, ngwana o wetse dikomeng a re dikoma

ke tsesu se sengwe se re nswana yo a sa kwego o wetse moloreng wa mohwelere a re a gona magala a bona molara, kganthe ka fase ga molara go na magala.

15 Ge a ile a boloka dilo tsewe ke setseng ke di ngwadile ka mo godimo ge ba mmotsisa a phakisa a bolela bobebja gagwe. Ke mosadi yo a lokilego ga nyake go bolaya monna wa gagwe. Ge ba nyaka go lifisa sethlatlolo ba mo lifisa ka mokgwa owe a ka bona ka ona, fela molao ke dikgomo tse nne le dipudi tse pedi. Ke ge ditaba di ile kgorong, ge e le ka gae, tse pedi goba ka e tee e lokile. Ge ditaba di eya kgorong ke baka la manganga gona, ba swanetse go go ntshisa tse nne ka gobane kgoro le yona ga ya dulela maka e nyaka go ja.

Mothepa yowe a bekwago a lokile ga na mediro e mengata. Gela a fithlago bogadi ke moka go fedile, ba fo nyakela n. aka gore e ba thlakantshe fela, ka goane owe ke molao. Ga swanela go robala nae, kante ga gore ba mo thlakantshe. Ge ba dirile modiro owe o fedile ke moka go fedile.

S.4. Go lata ga mokgonyana.

Mokgonyana o lata mosadi wa gagwe ka baka la gore o thloka sa bobedi. Ge mokgonyana a nyetse a feditse mothepa a ka se ke a gana go bikiwa o swanetse go ya bogadi, kgano ya gagwe e tee fela, ke go mokgonyana a sa mo thatela maseka gona a ka gana. Le ga go le bjale papago mothepa a ka se ke ara mokgonyana gore a dule le moredi wa gagwe. Ba tla mmotsa gore a yo nyakela maseka, ke moka a yo nyakela a kgone a e tla go beka mosadi wa gagwe.

16 Go imisa mothepa a le ga gabo, mowe ke ge kwana ga mothepa le monna wa gagwe. Batswadi ba sa tsebe selo, ka gobane ge ba ka diora mokgonyana gore a dule le moredi wa bona, ba ba ba dio gapeletsa mosetsana gore a robale le mokgonyana. Mowe go gatilego kgwatla ya pele le ya morago e tla gata gona. Ba ka se ke ba tla ba kgona go kgala moratho.

Go imiswa ga mothepa ke monna wa gagwe a sale ga gabo ke gore mokgonyana o kgopetse sego sa metsi, bjale ba gana go mo fa mosadi wa gagwe, ka baka la bodidi. Ka morago ga kgano owe, ke moka

Mokgonyana a kgopela makgolo wa gagwe gore a mogotsetse mollo.

Ke moka ba mo dumella, ke lebaka lewe mokgonyana a tla bekago mosadi wa gagwe a na le mpa. Ge mothepa a ile a imisa ke monna wa gagwe molato ga o gona, molato wa mokgonyana e foba go ntsha dikgomo tse a gore ge a nyala a se ke a ntsha.

S.5. Go bega badimu.

Pele ga gore a e bogadi batswadi ba gagwe ba swanetse go tsibisa badimu gore ngwana wa bona o a sepela o ya ga morwa mokete, badimu ba be nae. Badimu ba bolabola ka moya, bjale mowe pegong ya badimu ba ba bega ka selo sa go phela goba bj na bjalwa.

Go tshabisa ge mokgonyana a ile a tshabisa mosadi wa gagwe kante le tumello ya batswadi. Bjale badimu a ya ba mmelaela, motshabisi o swanetse go mo etsa morago, go batswadi gore ba yo
17 mmega go badimu ba gabo. O mo isa ka selo sewe a rego ge a tsama a laola ba motea sona, bjale ka pudi, nku goba kgomo.

Ke moka batswadi ba mosadi ba tla mo fa letsatsi, ke gore le bona ba tla sala ba etukisa, le bona ba tla sala ba ya ngakeng go okwa ka nosi le gore mophasi e tla ba mang. Ba dira bjalwa bjo bontsi ge e le gore ba yo mo phasa ka kgomo, ge e le ka pudi le ka nku, ba dira mapoto.

Tsatsi lewe bjalwa bo tla tsogago bo nwewa, mokgonyana o swanetse go tla le mosadi wa gagwe, a robale le yena ga makgolo wa gagwe. Ba tla tsoga e sale gosasa, ba ya mabitleng ba fithla ba dula mowe lebitleng lewe mmelaedi ba molokileng gona, ba rwele bjalwa bja ditheba ka phafana. Seruiwa le sona se tlemilwe kowa. Ba kwatama ka dikhuru ba dikulusitse lebitla, ke moka mophasi a thoma go bolabola a fela a muma bjalwa a tswela godimu ga lebitla.

Ka morago ga mowe, ke moka ba bolaya kgomo madi a yona le moswalaewati gammogo le mokgopa ba di bes godimu ga lebitla, mophasi yena a dutsi a bolabola. Ke moka ba apea nama ba ja, nama
18 ya badimu a ba tsele letswai, le marapo a yona ga ba pyatla, ba a kgobakanya ke moka a ba abea godimu ga mokgopa kowa lebitleng. Lega nama e ile ya ba site ba e tlogela godimu ga lebitla, ke moka ba tloga ba ya gae go nwa bjalwa.

Tshupo gore batho ba tswa badimong, yo mongwe le yo mongwe o gokella lerala la kgomo letsogong la gagwe la setona, ge e ke modimo owe wa goba o belaela ke modimo wa setona. Ge e le wa setshadi ba tlemalla letsogong la setshadi. Marapo le mokgopa go tla sala go ija badimu. Ke gore dimpya o tla kwa di lala di lomana ka gona, go lokile ka go riale mowe ke gona go ija badimu.

Mokgonyana yowe wa go tshabisa o ntshitse kgomo ka baka la go tshabisa gagagwe, mola a beke gabotse, e ka be ba ile ba bega badimu ka mathlatswa le selo, mongwe badimu e ka be ba sa ka ba area mosadi wa gagwe.

S.6. Methlolo ya maatla a mmikiwa.

Methlolo ke mediro ya baloi, bjale ka go riale mowe batswadi ba bangwe a ba dumele ngwana wa bona gore a fo ya bogadi kantle le gore a thlabelwe ke ngaka dithlare, ka go rilalo mowe gore ba bogadi ge ba mo gopolela mogobe ba re mola ba nyaka go dira selo ke moka ba gome ba mo lebale goba ba ganetsane.

Sephiri, modiro ona wa go lokisa ngwana mmele, ba dira ka sephiri ba bogadi ba sa tsebe, ke gore ba re lebaka la mo skgopela sego sa metsi, ba mo gafela ke moka ba mmotsa gore re sa bitsa batswadi ba mothepa ge mmogo le dikgadi, sepela o tla boya ka tsatsi la gore ke moka ba sala ba thlabela ngwana wa bona dithlare. Ke tsa go thibela gore baloi ba se ke ba mo gobatsa ge a fithlile bogadi, mothomong yo mongwe a re ke tshekga ka yena a gobale.

Ba bogadi bja mothepa, le ge ba ka fo bona mathlaka godimu ga mmele wa gagwe a bana taba, ka gobane le bona ba tseba gore motho o a babja a lafiwa. Ka go rialo mowe ba ka se ke ba mo gopolela mogopolo o mobe.

Go laola, ge ba ka re ba laola, ngakeng ditaola tsa bolela gore ngwana ba tla ya ba mmolaya, o isa fela lebitla, ba na le ngwaka e ngwe ewe ba ilego go yona. Ga go na ka mokgwa o mongwe owe motho a ka dirago ka ona. Batswadi ba mothepa ba thladisa ngwana wa bona, ke moka ba mo fa dikgomo tsa gagwe. Bjale ka Lewele a thladisa ke ba ga Mung. Lewele o be a tsea moredi wa Kgothlwane, bjale mosetsana a golofala leoto, bjale batswadi

ba leka go alafisa moredi wa bona, empa ba ile ba pallwa. Ge ditaola ba di tshetse fase di bolela gore o loile ke ba bogadi.

Kgothlwane a tswela pele le go alafisa moredi wa gagwe. A ba a tsea moredi wa gagwe a fithla nae ga ngaka e ba rego ke Patlana Moeng, a bea moredi wa gagwe mowe, ke moka ngaka ya alafa molwetsi a fola. Ngaka ya re go Kgothlwane molwetsi wa gago ke mo alafile bjale ka go rialo mowe, ge o mo tsea mo o fithla nae ka gae leoto le tla tsoga, ka gobane ba reile ditsela ka moka tsa go ya motseng wa gago gore ge a fithla a gata mowe ba reilego leoto le babe gape.

21 Kgothlwane a re, ke sepetse le dingaka ka buntsi di mpotsa taba e, pele ga gore ke tle go wena monna wa ga Moeng, bjale ga ke tsebe gore ngwana yo wa ka nka ya ka mouta kae. Moeng a re go yena segole ke sa bo motho sethlotsa se boya motseng, motho ga swane le kgomo e re ke go fe dikgomo ke tsee moredi wa gago, motswadi wa mothepa a dumela Moeng a nyala a dutsi nae, ke moka Kgothlwane a fa Lewele dikgomo tsa gagwe. O be a ka se ke a mo thlala molato ke boloi.

Ge ba ile ba lebala go mo dira dithlare tsewe a ba a bikiwa, ke moka ba ya ba mo dira mekgwa e mengwe, mokgonyana a se ke a thlokomela molwetse, bjale motswadi wa gagwe a re ge a e ya go mmona a kwa moredi wa gagwe a mmotsa gore nna le metsi a ke fe ke motho le dithlare a ba nyakelle. Mmago mosadi o tla ba botsa gore re mlato keng le sa thlokomele motho ge a babja.

Mmago ngwana o tla kgopela bakgonyana gore mpheng ngwana wa ka ke tsame ke mo alafisa. Ge ba ile ba mo dumella a mo tsea mokgonyana a se ke a leka ka maatla gore a fele a nyakella mosadi wa gagwe dithlare, a fo dula gae, ga gabo a lebella fela ba ga makgolo wa gagwe, ka morago ga mo a fodile ba tle ba botsa gore ngwana wa rena a le mo nyake, go kaone gore le tle le gape dikgomo tsa lena. Ke moka ba swanetse go gapa dikgomo tsa bona.

22 Ba rata gore ge ngwana wa bona a babja, ba hwetsana e le gore mokgonyana wa bona wa go ragora go nyakella ngwana wa bona dithlare, gona a ba na pelaelo e kgolo, ka gobane o kwela mosadi wa gagwe bothloko, o palwa fela ka baka la borathana mowe le bona ba ka leka

ka maatla gore ba mo thuse ka ditsheka tsa go alafisa mosadi wa gagwe.

Mpuru Lokweng o ile a tsea mosadi wa gagwe ga Malesa leina la mosadi ba re ke Thoko. Bjale Thoko a baba ke leoto, Mpuru a se ke a alafisa mosadi wa gagwe. A mo tlogela a ya a dula le mosegela batswadi ba Thoko ba kwela moredi wa bona bothloko, ba fithla ba tsea moredi wa bona, ba ya nae gae ga bona.

Ba ile ba fithla ba leka ka maatla go mo alafisa, empa dingaka di etla di pallwa leoto la gagwe la ba la ripega. Ka morago ga mowe la fola. Mpuru o ile a re o lata mosadi wa gagwe ka morago ga mo leoto la gagwe le fodile, a baka ba mo fa mosadi, ba re go yena sepele o dula gana mowe wa gobe o dutsi gona. O ile a napa a loba le dikgomo tsa go mo nyala ba gana natsa. A re ke ya kgorong kgoro ya se ke ya a mogela ditaba tsa gagwe, ke moka a loba.

S 7. Leeto.

23 Mola mothepa a bikiwago, ke moka go fedile, a sa etaola bjale ka ge e be e sa le kgarebe, ka h gobane o be a etaola. Ka lebaka lewe o swanetse gore a beka fase ga taolo ya monna wa gagwe, monna le yena ka fase gataolo ya mosadi wa gagwe. Yo mongwe wa bona ge a nyaka go etela mogongwe o swanetse go botsa yo mongwe. Mosadi a ka kgopela leeto yaba monna ga rate, o swanetse go dula. Ge e le monna yena o fo botsa mosadi gore ka moswana ke tla tsogela ga gore, ka gobane ke mosadi a na kgano.

Batswadi ba mosadi ba laya n-wana wa bona, ka maatla gore ge o nyaka go eta o kgopele monna wa gago, fela ge o ka kwa a gana o dule o se ke wa fo ya ka swele. Go ba ge o ka se ke wa kwa monna wa gago ba tla go bona gore ke wena motho wa go se loke. Wa kwage ba bolabola ba re a ledumi le tswa ntshung. O fiwa sebaka sa gore o e o boe, ge a yo robala o mmots a letsatsi lewe a swanetsego go boya ka lona.

S.8. Go tloga ga mokgonyana le methepa

Ge letsatsi le dikela, dikgarebe di isa tsa go ja tsa

mokgonyana, ka morago ga mo ba feditse go ja, dikgarebe le masogana
 ba etisa ka ngwakong ka o tee. Ba etisa ka mokgwa o ba ka kgonago.
 24 Ge ba kwane nabo gore ba tla tloga, ke moka gare ga bosego ba tloga.

Go tswa ka nfwakong, go tswa ka o tee ka o tee, ba sepela ka
 dikgonane gore gwa se ke gwa kwala mosito. Ba ya ba emelana kantle
 ga kgoro, wa ka morago ke gore wa mafello o swanetse go sala a
 tswalla lebatl, o le goga gabotse gore la se ke la lla. Ge ba bona
 gore ba feletse ke moka ba tswikela, mosogana yo mongwe o eta
 pele yo mongwe o sala nthago. Ga ba bolabola ka baka la gore ba
 tshaba gore yo mongwe wa motse a ka ba kwa.

Merwalo ya methepa a ba tsee ka moka ba fo tsea e mongwe e
 men we ya sala. Mosogana o swanetse go sia lesome goba ponto
 a e bea godimu ga legogo, goba ka fase ga lona, ke tshupo ya gore
 batswadi ba tsebe ka yona gore ba tshabile. Molao owe wa gore ge
 mmikiwa a e ya bogadi o a lla, ka lebaka lewe a lle.

S 9 Dimpho tsa mosepele wa bona.

Ge ba le mowe leetong la mosepele wa bona, ba fo sepela kantle
 le gore ba ba fe dimpho, ka baka la gore ke batshabi. Ngwetsi yowe
 ba mo fago dimpho tseleng ke yo a bikilegog gabotse, ka gobane ba
 sepela ba ema, ga ba tshabe selo kanthago. Motho yowe a etago pele
 25 ke makgatle wa monna, mong kokgonyana o sala ka nthago dikgarebe
 tsa ba gare. Mmikiwa o ba ka gare, yena o khurupetse thlogo ya
 gagwe ka kobo ya bosego.

Mosepele wa bona, ka methla ba sepela bosego gore ba se ke ba
 boniwa, ge mosepele wa bona e le o motelele, mowe boya bjana ba sale
 tseleng ge ba bona gore ga gona motho yo a ka ba tsebago ba fo sepe-
 la, go fithlela ba fithla mowe ba bonago gore ba ka tsibiwa ke
 moka ba utama go fithlela letsatsi le dikela ka go riale mowe ba
 direla gore ba yo fithla bosego bjale ka ge e le molao wa gore
 ngwetsi o swanetse go fithla bosego e seng mosegare.

Bjale ka ge go setse go thlalositse gore motshabi a ba
 montshetse selo, motho yowe a ntshetsiwago selo ke yo a bikiwago
 gabotse ke ngwala gape go thlalosa ka mokgwa o mongwe owe ke sakago
 ka thlalosa. Ga bana taba le mafate a ditsela, ba fo sepela goba

dinokena tse di senago metsi. Ge ba ka fithla nokeng e elago metsi, gona ba swanetse go ema, ba pepule mmikiwa, o pepula ke makgatle wa monna a mo tsedisa noka.

26 Ge e le yo a bikilwego ka molao yena ba sepela ba tsama ba ema tseleng gore ba ntsho dimpho ba kgone ba sepela, ga ba sepele magato a mantshi, wa bona ba sepela magato a mantshi ke ge mosogana a ile a ntsha pudi. Le yena ge e fithla nokeng o a ema ke moka ba mo pepula, ke gore ba re kwena e ka mo tsea. Bawe bona ge dimpho di ile tsa fela tseleng, mosogana o swanetse go tloga ka lebelo, a fithle gae a ba botse gore ba ba thuse, betsi ba dutsi tseleng ka baka la go tlhoka dimpho tsa go ba sepedisa.

Batswadi ba mosogana ke moka ba phalla gore ba fithle ba sepidise ngwetsi ka dimpho tsa bona. Ge e le wa go tshabisa ge ba ka leka gore ba dira tsewe masogana ba swanetse go ba tia, ba ba botsa le gore motshabi a tsame a ema tseleng ba tla mo swara.

S.10. Go fithla bogadi dimpho tsa gona.

27 Motshabisi ke gore mosogana wa go tshabisa mothepa, ke gore mosogana wa go tshabisa mothepa a re go mo tshabisa a fithla nae ka motseng wa gabo, o mo tshabisetsa motseng wa Mamuwi wa dikgomo tsa go tsea mothepa. Bjale ba bogadi bja mamuwi ke moka ba yo tsibisa batswadi ba mosogana gore re bona ngwana wa lena o tshabisitse ngwana wa batho. Ba bolabola ka kgomo, kgomo ewe ba e fitisa ba yo tsibisa batswadi ba mothepa gore nyakelang mono.

Ge ba phuphile matlala batswadi ba mothepa, ke gore matlala a phupha ke mmago mothepa, bakgonyane ba swanetse go ntsha selo sa go raka makgolo wa bona ke moka a gome a boela gae, ke moka go fedile.

RM / Ngwetsi o swanetse go ya ka bogadi bjale ka lewe lebaka ba dira seboka boke ge ba tloga motseng wa mogadibo wa gagwe, a ba sa tshaba bjale ba ntsho dimpho, go fithlela a yo tsena bogadi. Ba dira bjale gore ba gopole mooao wa sebakaboka. Ga go na motho yo a ka robalago ka gobane ba tseba gore ngwetsi o a tla.

Ba bo mamuwi ba dikgomo tsa go tsea ngwetsi ba mo felegetsa mokgosi e le mokgosi ba bogadi le bona ba tswa ka motseng ba yo thlakanetsa ngwetsi. Ba ntsha dimpho go fithla ngwetsi a tsena ka kgoro.

28 Ga fithla kgorong gona o a napa a ema le ge ba ka ntsha dilwana ga fete. Ba swanetse go ntsha pudi ke moka ba kgone ba tse-
na ka kgoro, ge ba fithla molomong wa mafate (seferong) le gona ba ema gona ba fo ntsha selwana, molomong wa ngwako ba kwatama ka dikhuru, gona a ba eme ka gobane ba tsea metsi ba tshela bjaneng bja molomong wa ngwako ba tsena ba tshaba go naiwa ke pula ya pitea ka gare ga ngwako ba yo ema ke moka ba ntsha selo sa gore ba dule fase.

Go tshabisa mothepa a sa rate, ke gore masogana le dikgarebe ge ba le ka ngwakong wa bona owe ba swanetsego go robala ga ona, ba raloka ka mokgwa owe ba tianago go fithlela ba motse ba tswara ke boroko. Kudu ba dira ge ba ga makgolo wa bona ba tagilwe, ke moka ba re, go kwa gore ba kgometse ke moka ba kakola mothepa, ba tswa nae. Ge a re o thlaba mokgosi ba mo tia, bo makgatle le bona ba gapiwa le tshetshee (tshetshee) yena ba mo kakotse.

29 Mosogana yo kokobetsa o ile a dira bjale a kakola mosadi wa gagwe a sa kwana nae, a fithla ga kgaitsemi ya gagwe, ba tsena ka motseng, ba ba fa ngwako ba robala. Ba no kgona go mo kakola, ba ka se ke ba mo tlema ge ba robala. Masogana ba ile ba kata ke boroko, ke moka mothepa a kwa gore ba kgometse, a tswa ka ngwakong a tloga. Ka moswana ge ba tsoga ba hwetsana gore mothepa o tsamaile ba thoma go ka makala. Go tshabisa ke go kwana le mothepa. Go bjalo ka go tswalela, mosogana wa bona a tswalela mothepa o kwane nae, ge a ka fo mo tswalela a sa kwana nae, le yena o tla fo tloga ka gobane ge a e ya nageng a ka se ke a ya nae. Bagolo-golo ba re, ba letsetsa ngwetsi mpulukwane a swanela go tloga, go a ila. Ke ba kgale bawe ba go ba ba okwa moleo owe.

Lephatsi o ile a tswalela mosadi wa gagwe, o be a tlile bula lepokisi la monna wa gagwe a etswa makgoweng. Krile letsatsi lewe a swanetsego go boela gae, ka lona, ke moka mosogana a tswalla

lebati a ba tswaela ka gare mokgekolo wa motse a letsa mpulukwane. Ka gobane e be ba sa kwana le mosadi wa gagwe, mothepe ka moswana a tsea pitsa a ya nokeng a fithla a bea pitsa ka nokeng ke moka a tloga a ya ga gabo.

O bile a ya ga gabo mothepe ka morago ga matsatsi a ya a bolela le mosadi wa gagwe ke moka ba kwana a kgona a tshaba nae, bjale a tla a dula ka baka la gore ba kwane.

S.11 Monyadiwa e sa le ngwetsi.

30 Ka morago ga mo ba bona gore ba dutsi fase, ke moka mosogana le makgatle wa gagwe, ba tsena ka ngwakong le bona ba dula le dikgarebe tsa bona ga gona taba, basadi ba epella dikopelo tsewe ke setsego ke di thlalositse ka matlakaleng a ka godimu. Ba robala le dikgarebe gammogo le yena monyadiwa ka ngwakong ka o tee. Mosogana a ka se ke a tlogela mosadi wa gagwe a ya a robala ka ngwakong o mongwe.

Go lomela mogolwane lerotse, taba ena e a ila, ga ba dumele gore moratho a bekele mogolwane mosadi pele. Ke mogolo yowe a swanetsego bo beka mosadi pele. Ge mogolo a le makgoweng e le legwaragwara, moratho a tena ke bogope, a ka fo ya a dula le mosadi wa gagwe ga makgolo wa gagwe. Mothlomong ba beka mogatsa mogolo wa gagwe a tla a tsena ka kgoro pele, ba kgone ba tsea mogatsa moratho a tsena ka kgoro.

Monna wa basadi motho o bolla gabedi, pele o bolla bodikana la bobedi g bogwera. Ge o alugile bodikana ba go bitsa gore ke wena legaola, magane a banna a o a tsene, tsea magane le magaola a geno. Ge o alugile bogwe ba re ke wena monnaka sebele, a o moloko wa gabo banna.

31 Legaola, ke monna yo a nago le mosadi ka o tee, ge e le mabapi le koma o bolotse o feditse. Ka baka la bogaola a ka se ke a bo- lella monna wa basadi ba babedi goba ba bararo taba e e mabapi le go phidisana gabotse le motse a mo kwa.

Mosadi wa moratho ge a bona mogolo wa monna wa gagwe a re matswale, o mothlompha kudu go bjale ka yena mogolo ge a bona mosadi wa moratho o re, ngwetsi wa ka.

Monna a ka se ke a ra mosadi wa gagwe a e mmame, a ka no upya a re mma, ke ge monna a thlompha mosadi wa gagwe. Kudu polelo e kgolo ke gore mosadi wa ka goba mogatsake.

S.12 Go kgaoganya monyadiwa le bo makgatle.

Bjale ka ge ke setse ke thlalositse gore ba dula ngwakong ka o tee, ga gona motho yowe a swanetsego go ba apeela bona ba apea ka nosi. Ge ba feditse go apea ba bile ba lle tsa go ja ke gona ba ka dulago ka ngwakong le masogana a bona. Bo makgatle a ba khurupelle dilobo, ke ngwetsi fela yowe a khurupelago kobo.

Motho yo mongwe le yo mongwe yowe a nyakago go ba bona, o wa fithla a kwatama molomong goba a dula a ba dumidisa le bona ba tla inamela fase ba mo losa ke moka a ntsha selo ba kgona ba inamologa. Ke modiro wa bona gore ba hwetsane dilo, fela dilo tsewe ke tsa bo makgatle. Molao ona wa gore mokgekolo a yo kwa e disa ngwetsi a mothlathlobe kapele ka se gageu ga go bjalo.

32

S.13. Bosetsana bja monyadiwa le dimpho

tsa ge a lokile.

Ge mothepa a lokile, ga gona taba mpho ela monna wa gagwe a mo fago a direla gore a tsene malaong a mothepa a ka se ke a moamoga. Monna ge a tsena dilaong tsa mosadi wa gagwe o swanetse go ntsha nku. Ge e le dimpho tsa go tswa ga batho ke tsa go mo nwea fela. Ke tsona dimpho tsa ngwetsi. Ge ba hwetsane gore ngwetsi ke mosadi mosogana ke moka o goma le nku ya gagwe.

Matsatsing a bolehono, methepa e fo bikiwa e setse e batagane le monna wa gagwe goba le ba bangwe. Le goba ba sekisa mosetsana a ba sa mosekisa. Ba bangwe ba fo bikiwa ba imile, mosogana a ka se ke a mothlala, taba kgolo a ka fo lifisa motho yowe a mo imisitsego.

Bakeng sa go ima ga mothepa re hwetsana gore molao wa basotho o fapane le wa Bathoka. Gagolo ge kgarebe ya mothoka e ka ima, e imisa ke yo mongwe, ke moka bala ba goba ba mo tsea ba swanetse go ya go gapa dikgomo tsa bona, kganthe basotho ga ba bjale, ba fo mo tsea. Ba re kapele ga gona maganogano, o lifiswa fela ka baka la gore o sintse.

RM/

33

Go roba motheko, ge mosetsana a ile a ima a sa le ga gabo, o robile motheko wa batswadi ba gagwe. Ka gobane ba tla lifisa moimisi ka morago batswadi ba mothepa ba ntsha kgomo ba re ke a go alola magogo, ke moka mokgonyana o tsea mosadi wa gagwe, gammogo le dikgomo. Ba bangwe ba re go lifisa ke moka dikgomo ba di fa ba ga makgolo wa gagwe, ba fetsisa mosadi wa bona ka tsona.

Ge e le mabapi le melwana lawana ya kobo ya bosego le patsi gammogo le dipadi tsa matsoku le mekgoko ke moka a ka se ke a dintsha, batswadi ba mothepa a bane maatla a go di nyaka ka gobane ngwana wa bona, o ba swabisitse. Ge yena mokgonyana ka nosi, a rata go ba fa o fo ba fa.

S.14 Go tswa.

Ge ngwetsi e tswela kante ke molao gore a tswa a khurupetse kobo ya gagwe ya bosego gore ba bogadi ba se ke ba bona mathlo a gagwe. Motho yo mongwe le yo mongwe yowe a tlogo go ba bona ba swanetse gore ba molose ka go losa mowe ga bona motho yowe o swanetse go ntsha selo ba kgone ba inamologa bjale bjale. Monna le mosadi ba lisiwa ba lisiwa ke bona methepa gore ba tle ba hwetsane dimpho.

34

Go losa ga go thlaole, goba ke lethumasa goba lesoboro la fithla la dula la ba dumedisa ba swanetse gore ba mo lose. Empa ge motho a ka fo fithla a ba losa a eme ka maoto a re dumelang, ga ba ne taba nae, le go dumetsa ga ba dumetse ba fo homola. Ba rata motho yo a tswelago a dula fase yena le ge a sesu a thoma go ba dumedisa ba mmone kgale ba setse ba dirile lesome la matsetsee.

Dilo tsewe di ntshiwago ge ba ba losa, motho fo ntsha se anago naso, bjale ka maseke na ona a ntsha ke basadi le dikgarebe ba ba nego nao. Ba basenego nao ba ntsha dikgolo-motho le matanyetsa. Bana le bona ba ntshetsa ke bo mmago bona, banna ba ntsha mateke le maseke goba pene le yona e lokile. Le ge e le motho wa moeti ba mo losa a ntsha sewe le yena a nago naso.

Ngwetsi ba tla ba mmona ka morago ga mo ba setse ba lle tsa go ja, ka baka la gore e sale gomasa ba ka se ke ba kgona go dula nabo ka na gobane ba soma. Ba soma go setla lewa gore ba dire buupi ke moka ba fage tsa go ja.

RM/

35 Lebaka la go ba fa dithoro ba ba fa ka mabanyana, ke moka ba di setla ka mabanyana, ba di ntsha makgafa ke gore ona e tla ba moroko wa dikolobe, go sala ditsholo tse dibotse, ba ruthetsa metsi ke moka ba di ena ka ona ka pitseng. Ge di kolobile ke moka ba di enola, ba di enolela godimu ga leselo gore metsi a falle ka masobeng a leselo. Ke moka ba di khurumela ka leselo gore tsa se ke tsa oma.

Ka moswana e sale bosego ba tsoga ke moka ba di tshela ka lehudung ba setla. Okwa go lla manano gare ga motse. Dithoro tsena ba di setlago ga setsa matswala wa ngwetsi fela, awa basadi ba motse yo mongwe le yo mongwe o ntsha tsa gagwe o a ba fa, ba thikela tsa yo mongwe ke moka ba setla ba fetsa ka morago ba thoma tsa yo mongwe ba f di fetsa bjale bjale go fithlela ba fetsa.

36 Basadi ba motse ba dutsi mpyatla, bona ba foya ka gosola fela. Ge ba feditse go setla bjale e le maupi ba palakana ka malapa a beng ba mabele. Ba rwala dipitsa ba ya nokeng go ga metsi, ba boya ba thlatleya dipitsa ba faga tsa go ja. Ge a fagile bo dudule, a thlatlole poto o fo dula a se ke a bolela selo, mong wa lapa, ke moka wa thlatlola wa tsola, o mo fa wa gagwe mogopo wa rwala o isa ka ngwakong wa bona. Yola le yena o dira bjale go fithlela ba felela. Ke gona ba tla kgobakana ba ja. Ka lapeng la bo mosogana ba bolaya kgogo ke ona morogo wa bona gammogo le masogana. Ba jela ka ngwakong ka o tee le masogana.

Motseiwa ge a ija o huralla masogana a khurupetse kobo ya gagwe ya bosego ba ja le baka ka le tee, ba tswaletse ngwako, ka morago ga mo ba feditse ke moka ba f bula ngwako. Melatsa ke moka ba huduwa mapoto. Monyadi a ji molatsa ka mabanyana ke moka ba tlilo apea bjo bongwe bja seruthwane ba leka ntsha monyadi bona ba yo ja molatsa. Ge e le dijo tsa ka mabanyana ba faga buupi bja bolesogana.

RM/ Mosogana wa bona ba dira gore a se ke a batagana le mosadi wa gagwe empa go robala gona ba tla robala ka ngwakong ka o tee,

empa mosogana a robala ga la gwe legogo ngwetsi le yena a robala ga lagwe. Mosetsana yowe a loka ba swanetse go ba nyakella ngaka ya gore e ba phatlantshe.

S. 15 Modiro wa bo makgatle.

37 Ge letsatsi le ya madikelo yo mongwe ge a faga tsa go ja tsa ka mabanyana, ba bangwe ba rwala dipitsa ba ya nokeng go kga metsi a gore ba tsoge ba thlapisa monyadi gammogo le batho ba motse e sa le gosasa. Metsi awe a go ba thlapisa ba a ruthetsa gore motho yo mongwe le yo mongwe wa motse ge a tsoga e be e le gore o thlapile.

Mosegare ba yo roba dikgone le go epa mogaudi wa ge thlatswa dibjana. Dimpho tsa go ba thlapisa ba ntsha ga tee, ka moswana o o latelago ba fothlapa kantle le go ntsha selo. Modiro o wa go ba thlapisa a se modiro o o felago, ka moswana o mongwe le o mongwe ke molao o tllilo fela gore bo makgatle ba tloge. Go tsola ga buuswa go boima, megop e swanetse go tseba ke mong wa lapa ngwana a ka se ke a kgona.

Go fela lapa, lapa le fela ke mong wa lona. Ge e le ngwako o ba dulago gona ba re kowa masogana ba tswile ba ile mogongwe ke moka ba sala ba alola magogo ke moka ba feela kapela, ba goma ba ala magogo. Ona ke molao a fodula a dilwe mosegare ka moka. Ge e le mabapi le dibjana tsa go tsolela mago e go thlatswa tsona dikgarebe. Morogo o apea ke mong wa lapa.

S. 16 Bo makgatle ba boela gae.

38 Ge bo makgatle ba tla tsoga ba boela magae a gabo bona, ba thlaba pudi ke moka ba seba ka dibera tsa yona. Ka mabanyana ke moka ba apea pudi, pudi ewe e apea ke makgatle wa monna, le go bolaya go bolaya yena. Go sasa ba tsoga ba seba ka nama ya pudi, mosegare ba ya dikgoneng, ka letsatsi lewe ba ya le masogana a bona ba yo ba phaphela dikgone. Bona ba fo tlewa e le dingata ke moka yo mongwe le yo mongwe o ya a rwele le ngata la dikgone.

Go laela ba laela ka mabanyana, ba roma mokgekolo yo mongwe gore sepelang le ba botse ka moswana re boela gae. Ke moka ba

ba fetola ka gore ka moswana ba swanetse go thlwa mo re sa ba nyakela morogo, bara pudi. Ge ba fithla ba rola mangata a bona ke moka ba tsena ka ngwakong ba ja melatsa ba tswa ba tloga. Go sala ngwana yo monyana yowe a salago a fokatsa ngwetsi.

Dimpho ge ba tloga ngwetsi ya ba felegetsa ba yo fithla tseleng ke moka ba dula ba bala dimpho tsa bona, ke moka ba ntsha gana, ge e le ngwetsi yena a hwetsana selo, ke dilo tsa bo makgatlle.

39 Matsatsing a bo lehono, ge ngwetsi a bikiwa batswadi ba bo mmikiwa ba roma basadi ba babedi goba ba bararo gore ba felegetse ngwetsi. Basadi bawe ba re go fithla ba ba bea ka ngwakong o sele, ke moka ba roma motho gore sepela o ba botse gore re rumile ke ba ga mokete ba itse re felegetse mosadi wa bona. Batswadi ba mmikiwa ge a bikiwa ba ntsha kgomo ba fa ngwana wa bona. Bogadi ge ba fithlile ba thlaba pudi goba kgomo bawe ba horago ba thlabela bagogadi ga mogo le dikgarebe.

Basadi bawe ba dula matsatsi a mabedi ke moka ka tsatsi la la boraro ba tloga, ba sia bo makgatlle le mmikiwa. Le bona ba tla sala ba dula matsatsi a mabedi, ke moka ba tloga, a ba felegetse ke motho, ba fo felegetsa ke mmikiwa a ya a ba gomela tseleng. Go palakana ge ba e ya malapeng a bo mmabona ba palakana ba leka lapeng la bo mmikiwa. Ge e le basadi bala bona ba ya ba rwele thlogo ya selo se bakgonyana ba ba thlabetseng ba fithla ba fa batswadi ba mmikiwa.

S. 17 Ka morago ga mmikiwa.

40 Ka morago ga mo ngwetsi a le ga gabo mosogana ke gore bogadi. Mothepa o swanetse go tshaba leboto, o tshabela ga yo mongwe wa bagabo, ke moka o tswa a rwele phafana ya bjalwa. Phafana ewe ke yona e tlilogo tshabolla leboto, o fithla bogadi ge dikgomo di goroga, ba yo se nwa le ka mabanyana awe. Ke moka o alla monna wa gagwe legogo, ba yo robala. Ke la nthla monna a yo kopana le monna wa gagwe, monna o swanetse go ntsha nku, a kgone a tsena dilaong tsa mosadi wa gagwe.

Gore go tloge bo makgatlle, ke moka go thlapisa le gona go fedile. Dijo tsona go faga yena empa ga so le go swanetse gore go sole matswala wa gagwe. Yena o tla kgona a sola, ka morago ga mo

matswale wa gagwe a mo thlatleela ya gagwe pitsa.

Go thlatlela ngwetsi pitsa, ka morago ga selemo, ba bona gore le yena o na le tsagagwe dithoro. Gona mmatswale wa gagwe wa motsa gore bjale o godile ke swanetse go go thlatleela ya gago pitsa. Ba tsibisa le batswadi ba gagwe, ke moka mmatswale wa gagwe o fa ngwetsi pitsa ya buuswa le ya morogo. Batswadi ba ngwetsi ba mo fa mogopo wa go tsolela monna wa gagwe le pitsa ya go kga metsi. Dibjana tse dingwe yena mong o tla fo ba a nyakela mo a gola ka go reka ka mabele.

41 Baetsi ba nangwe bona ba ya ba phakisa go tenwa go faga ka fase ga matswale wa gagwe. A fo dira mokgwa e le gore o a epona gore e su a be le mabele, a fo dira mekgwa, bjale ka go riale mowe ba phakisa ba tenwa ba bona gore ba swanetse go mo fa ya gagwe pitsa pele ga gore go nyarele phapano.

Ngwetsi wa mofuta owe o tsosa, masata gare ga bagogadi le bakgonyana, ka baka la gore o nyakile gore ba mo thlatlele a sesu a ba le dijo. O tla fela a e ya ga gabo go kgopela tsa go ja, bjale ba gabo ba ba bare ngwana wa rena a ba mo rate, o bolaya ke tlala.

S 18 Ngwako wa go bekela ngwetsi.

La mathomo ge ngwetsi a bekiwa, o bekelwa ka ngwakong wa matswale wa gagwe. Ke ngwetsi wa mathomo ke gore mosadi wa go ntsha mosogana thakeng. Le ge mosogana a na le ngwako wa gagwe a bake ba mmekela ka go ona. O dula ka mowe ngwakong go fithlela a kgola mpa, ya ba gona a ka yago ka ngwakong wa mosogana. Molao owe lehono a o sa fo ba bjalo.

Ge mmago mosogana a hwile morwa wa gagwe o tla sala a dutsi ka lapeng la mosadi yo mongwe, ka go rialo mowe mosadi yowe a yo go mmeka o swanetse go mmekela ka ngwakong wa mosadi yowe a goba a sala a molela. Ke yena matswale wa gagwe ka moano, ka gobane ke yena yo a goba a fepa monna wa gagwe.

42

Ge e le gore mosogana o ile a bona gore ga ba mosware gabotse, a tloga a ya a dula ga makgolo wa gagwe, makgolo wa gagwe a lela motlogolo wa gagwe go fithlela a gola e ba monna. A ba a nyala mosadi a dutsi gona, mowe o bekela mosadi wa gagwe ka ngwakong wa makgolo wa gagwe.

Ngwana a ba mmone ka telo ke seema fela ba boleloko la bo ge ba sa ka ba mo thlokomela, ngwana ba mmona ka telo. Ge ba nyaka gore ba yo motsea ba swanetse go ntsha kgomo ya maledi ba kgone ba mo tsea. Ngwana wa tshuwana mogongwe le mogongwe a ka fo ya a dula kgane ke mowe ba mo thlokomelago, e seng batho ka moka awa, bjale ga mosadi yo mongwe wa papage ga Rakgadi wagage ga makgolo wagagwe le ga kgaitsemi ya gagwe. Ke mowe mosogana a swanetsego go bekela mosadi go yo mongwe wa bona, gore yowe a ilego a mo fepa, ngwetsi o tsena ka ngwakong wa gage.

43

Ka lapeng la mosadi wa papago ke gore la mogadikane wa mmago o no bekela mosadi wa gago ka gona, e noba gore motho a ka dira bjang ka baka la gore o goletse, ka gobane ge e se mosadi yo a lukilego, a ka loya mosadi wa gago gore a se ke a ba le ngwana a direla gore lapa le nape le hwella. Ga gona ka mokgwa owe o ka dirago ka ona, o tlamegile gore o bekele ka ntshe. Ge o ka ba wa leka gona wa re o bekela ka lapeng le lengwe gona, le go phela mothlomong ga phela goba go hwa wena wa monna.

Ge a beketswe ka mowe ngwakong, bjale ka ge ba e ya ba mo ntsha ka ngwakong ge ba bona gore o a kgotse mpa ba mo isa ka ngwakong wa monna wa gagwe. Ge ba ka fo bona mpa e sa momele gona ba swanetse go bona gore lebaka ke le letelele la go lekana ngwaga, ba re ge ba mo thlatleela tsa gagwe, ke moka a tswe a s ngwakong wa monna wa gage, ke lebaka.

Kgaitsemi ge e ka re e le bogadi monna wa gagwe a hwa, bjale ba bogadi ba se ke ba mo thlokomela o a goma a ya a dula le kgaitsemi ya gagwe, ke moka a fithla a mo agela ngwako. A ka se ke a mogela ka gare ga legora la gagwe ka gobane kgadi ena le malalamabe, o mo ag amogela kante ga legora.

Malalamabe a kgadi, kgomo a e lebale namane ya yona, o tla fo bona e latswa-latswa

RM/

44 Ka go rialo mowe ba mo agela ka gare ga motse, go tllilo ba le mphereferere, ka gobane dilo tsa ka lapeng la mmokgekolo mmagwe, betsi ba gagwe ba ka se ke ba kgona go di laola, di tla laola ke moredi, le bana o tla bona a sisingwa bana ba betsi a nyaka ba moredi. Ke lebaka lewe ba sa nyakego gore kgadi e tsene ka gare ga legora. Ge ba dirile tsa go nwa ba dio mmita.

Bjale ge a ile a dula mowe, morwa wa gagwe a nyala ngwana wa malome wa gagwe gowe e lego motswala wa gagwe. Ge a mmeke o swanetse gore a mmekele gana ka kowa lapeng la mmagwe. Ga gona mowe a swanetsego gore a mmekele gona.

Monna wa basadi ba bantsi mosadi wa pele o bekelwa ka lapeng la mmagwe, wa bobedi le yena ge a etswa ka dikgomo tsa moredi wa mmago lesogana le yena o bekelwa ka lapeng la mmatswale wa gagwe. Le yena mosadi wa boraro go bjale mowe gona go le phapano ke ge monna a ka ba le ngwana wa mosetsana ke moka papage a tsea dikgomo tsa moredi a yo nyala mosadi wa gagwe ka tsona, 45 mowe o swanetse go mmekele ka lapeng lewe go tswago dikgomo.

Monna yo wa basadi ba bantsi basadi a ba bikiwi tsatsi ka le tee, ba bekana ka go latelana, go latelana mo ga bona le bogolo bja bona bo bjalo. Mosadi wa pele a hwa bana ba gagwe ba swanetse go sala ba lela ke yola a mo latelago goba go hwa yena bana ba sala ba lela ke yo mogolo. Ka go rialo mowe ke mma bona ge ba beka basadi ba bekela ga nakamowe lapeng la mosadi yowe a ba lelago.

Ge e le gore ge mmagwe a ka hwa a na le ngwana wa mothlankana fela bjale papagwe a thloka dikgomo tsa go mo tseisa mosadi, yaba mosadi yo mongwe kantle le yo a molelago yo, ke moka ba adima dikgomo tsa go mo tseisa mosadi. Mothlang a beka mosadi o swanetse go mmekele ka lapeng lela ba go adima dikgomo. Mowe go supa gore dikgomo tsa go tsea mosadi di tswa lapa le. Ka morago ke moka o mo thlatleela pitsa ke gona a kgonago a boela ka lapeng la moledi, o apea tsa gagwe dipitsa.

Tsobola Mashumu o ile a beka mosadi ka dikgomo tsa moredi wa Ntheti e le gore moledi wa gagwe ke Lekapa, bjale a re go beka 46 mosadi wa gagwe a go tsentsha ka lapeng la Lekapa, bjale mosadi e sa le ngwetsi Ntheti a ba a belaela gore ke nyaka dikgomo tsa ka le nna ke nyaka go nyala wa ka ngwetsi, ke bolaya ke go sila RM/

Lekapa ona le ngwetsi o khutsitse a sa sila. Monna o ile a tlogela mosadi wa gagwe a ya makgoweng, a mo sia e sa le ngwetsi a bereka a reka dikgomo a ba a di fetsa a boya a mo fa tsona dipelaelo tsa fela.

Gela a mmekele ka lapeng la Ntheti ditaba tsewe e be di ka se ke tsa ba gona, o be a tla lebella ge mosadi a eba le ngwana wa mosetsana ke moka a nyadiwa ba mo fa dikgomo tsa gagwe ka bothakga, ka gobane mowe ke molao wa bagolo-golo ba re boya kgomo ke bo boya kgomo.

S. 19 Go gola ga mothepa.

Pele ga gore mothepa a bone kgwedi, a ba dumele gore monna wa gagwe a beke mosadi wa gagwe, ka baka la gore ke yo monyana. Polelo e kgolo ba re mothepa es sa le yo monyana ka go ria'o mowe ba direla gore a gole. Bjale ka ge go gola ga mosetsana ke go epōna (go bona kgwedi).

47 Mosogana ga a le lebelong la go nyala go beka mothepa e le gore e šu a bona kgwedi, a ba mo dumele, le ge a ka dira bjang le bjang ka baka la gore e sa le yo monyana, a ka ya a sita ke tsa bogadi, ba bogadi ba mo rela gore ke sebođu, kganthe a se sebođu e sa le yo monyana. O swanetse gore a bone kgwedi ya mathomo a dutsi lapeng la mmage, a gome a bone ya bobedi. Ge go boneng ga gagwe kgwedi a na le mokgwa wa bolwetsi batswadi ba tla leka ka matla go mo alafisa.

Malwetsi a kgwedi ke ana, ngope, ke bolwetsi bjo bogolo, bjowe bo yago bja thlokisa mosadi gore a se ke a ba le ngwana. Bjale bolwetsi bjowe bo alafega kudu ge mosadi a sesu a batagana le monna. Ge a ka batagana le monna go boima gore bo alafiwe. Bolwetsi bjo ge a bona kgwedi o tswa madi a mantsi ka maatla, a ba a tabosa le matsatsi, ka gobane molao o swanetse go tsea matsatsi a mabedi la boraro a thlape.

Ge a ka batagana le monna, pele ga gore a lafiwa mothlang a bona kgwedi go buima mosadi o swanetse gore a babja, le gona madi a gagwe o tla ntsha mahlole, ke gore ke madi a ekego a be a tla dira motho, madi awe ba re ke madi a nare (kgomo), a bjale ka madi a kgomo ge ba e thlabile.

48

Go fetisa matsatsi le bjona ke bolwetsi ke gore bakeng sa gore ge a bona kgwedi a tsee matsatsi a mabedi la boraro a yo thlapa, a tsea beke ka moka, mothepa wa mohuta owe a ke a hwetsana pepo, ka go rialo mowe o swanetse go alafiwa, a boela a bone kgwedi a tsee matsatsi a mabedi ka la boraro a yo thapa. Mowe e tla ba e le gore mothepa o fodile.

Go fapanya matsatsi ke gore ka tsatsi le lengwe o e bona ge kgwedi e kokomoga, ka e ngwe kgwedi a e bona ge e balama, ke bolwetsi o swanetse go alafiswa. Mothepa wa mofuta owe ba thloka go mo thlokomela go kgaola, ba mo etse mowe a gore ge a thoma go bona kgwedi la nthla a e bona e le gona, o a tsisa go tla go belega bana ba babedi, ge ba ka re ba mo alafa ba mea mowe ga la bobedi. Go bjale ge a ka bona kgwedi ga bedi e le gore e sa le kgwedi ka e tee. A e bona ge e kokomoga, a goma a e bona ge e selo. Ba swanetse go mo etsa ga mo e sa kokomoga bjale ka ge go tsibja gore kgwedi e kokomoga ka mabanyana ke gore go thlaba ga kgwedi.

49

Mothepa yo a bonago kgwedi ka molao ke yo a e bonago ka lebalana, a dira matsatsi a mabedi la boraro a yo thlapa. Gona le molelo, mabapi le ge kgwedi e le kgausi le go tla balama. Okwa ba re ka moswana go ka moso kgwedi e tla balama, empa lehono e bona ke ditshwene, ditshwene bara basadi, ge ba bona dikgwedi. Ke lona lebaka lewe mothepa ~~sa~~ a sa dumelwago go bikiwa e sa le yo monyana.

Ka gobane ge a ka mmeka e sa le yo monyana a ka se ke a ya a mo lesetsa bare peba e ka se ke ya lebana le dithotse. O tla ya a robala nae, ka go rialo mowe madi a mothepa a ka se ke a tsebega gore mokgwa wa ona ke o mobjang ka gore a phathlagane le a monna. Kgarebe ge e bona kgwedi a e lome ke mala, ya loma ke mala, ke gore madi a gagwe a phathlagane le a monna.

Phati bjo le bjona ke bolwetsi fela bjona a se bolwetsi bja dikgarebe ke bja basadi. Ge mosadi a bona kgwedi a loma ke mala ke yona phati, go loma ke mala go baka gore madi a monna a gana go dula ka tswalong ya mosadi, ka morago ga go loma ke mala ke moka o bona kgwedi.

Mmuwi, le bjona ke bolwetsi bja basadi, bjona monna a re go

50 robala le mosadi ka morago ga mosomo wa bona ke moka madi a monna a tswa ka sona sebaka sewe. Le go dula ka gare ga tswalo ya mosadi a dule, ka go rialo mowe go baka gore mosadi a ka se ke a ba le pepo. Malwetsi awe ka moka ga ona a nyaka gore motho a phakisa go alafisa. Phati le mmuwi ke malwetsi a basadi, kgarebe ga e nao. Kgarebe wa bona e le nao e tshetse ke monna yo mongwe yowe wa go robala le mosadi wa phati goba mmuwi ke mosadi wa mmuwi. Monna o tsea bolwetsi bja mohuta owe ke moka a bo tshela mosading wa gagwe, goba mosadi o tsea bolwetsi bjowe monneng yo mongwe ke moka a bo tshela monneng wa gagwe.

S. 20 Pôfêlô

Ge monna a yo batagana le mosadi wa gage la nthla, bjale ka ge go thlalositswe gore monna o swanetse go ntsha pudi goba nku, a kgone a tsena dilaong tsa mosadi. Ka morago ga mowe monna o tsena dilaong tsa mosadi wa gagwe. O tla phela le yena kgwedi tse pedi, a lebeletse phetogo ya mosadi wa gagwe.

51 Kgwedi ya mathomo, ke gore kgwedi ewe bo makgatle ba go tlogela ngwetsi bogadi. Ka morago ga beke tse tharo, mokgonyana o swanetse go isa mosadi wa gagwe ga gabo, o mo isa ka pudi, go rialo mowe ke gore mosadi wa gagwe o mo lokolla gore ge a nyaka go bona ba gabo a ka ya ka tumello ya monna g wa gagwe. Le bona bo makgolo ba tla kgona go tla ba bona ngwana wa bona. Pele ga gore a m ise mosadi wa gagwe a na tsela ya go ya go bona batswadi ba gagwe, le bona bo makgolo wa gagwe ba ka se ke ba kgona go tla go bona ngwana wa bona.

Go alafiwa ga ngwetsi ge mogolo a ka ya a tsea mosadi ga batho ba sele ke moka moratho a ya a tsea mosadi ga malome wa gagwe. Ge ba mmeka a tsena ka motseng mogolo o swanetse go alafa mogatse moratho o mo alafa ka go robala nae, moratho a kgona a robala nae. Go lokile bjale mogolo o ilulutse go thebela gore mosadi a se ke a tla a belega ditlaela. A ka se ke a goma a robala nae gape.

Mokgonyana o isa mosadi wa gagwe ga makgolo wa gagwe, gore a yo bona batswadi ba gagwe.

52

Ba fithla ge dikgomo di goroga, ba fithla ba dula ka lapeng la bo mmago mosadi, a ka se ke a fithla a isa ditswana tsa gage ka ngwakong o la a goba a robala go ona, o fo di bea lapeng le yena a fo dula le monna wa gagwe. Ke moka ba roma ngwana go bitsa sebaka sebaka sa fithla sa dumedisa, ke moka ba botsa sebaka gore sepela o tsee merwalo ya bona o bea ka kowa ngwakong ola. Ge ba le ka ngwakong ke moka go lokile, ba tla fo tla ba ba dumedisa, ba ba bona. Ka moswana ke gona ba thlalosetsago sebaka sewe ba tletsego sona. Ba botsa sebaka gore sepela o botse ba ga makgolo ke tlisitse ngwana wa bona, ke moka le bona ba leboga.

Ke moka ba tsea pudi ela ya go tkisa ngwana wa bona, ba e bolaya, ke morogo wa bona, ba thlwa letsatsi ke moka ka tsatsi la bobedi, ba dula difate, ge ba ile ba ba dumella gore ba tloge ke moka ba tloga. Fela ba ka se ke ba ba dumella ba tla ba botsa gore ba eme, ka go rialo mowe batla dira mapoto, mothlang ba nwago mapoto awe ke tsatsi lewe ba tloga tloga ka lona. A ba tsogele go tloga ba tloga ka moriti, ke moka ba yo fithla ga gabo mosogana ge dikgomo di goroga.

53

Ge mosadi a dutsi le mosadi wa gagwe kgwedi tse pedi mosadi wa gagwe a sa fetoge, monna o swanetse go tsama a laola mosadi wa gagwe gore g a kwe gore molato keng? Ke moka dingaka di leke go mo fela, kantle le go tsibisa batswadi ba mosadi. Ge a ile a ima, batswadi ba mosogana ba swanetse go tsibisa batswadi ba mosadi gore re tshubisitse ngwana wa lena mollo, ke moka le bona ba leboge fela ka lentsu. Mpa ke lehu, ka gobane motho gore o phetse ba bona ge a setse a tsene ka ngwakong, ngwana a lla. Ge a sa etwele ba reta Modimo gore Modimo o mo thuse.

Basadi ba bangwe ba hwa le dimpa, bjale ge ba sa ka ba tsibisa, ba ga makgolo wa gagwe ba tla ba bona phoso ge ngwana wa bona a ka hwa le mpa. Ba tla ba botsa gore le dio molaya, ke moka ke phapano le ge ba ka re ba nyaka mmula-ntlo ba ka se ke ba dumela. Ka mpa ya bobedi gona a gona taba, ba ka fo ba botsa lebaka le lengwe le le lengwe.

RM/

Go tsibiswa ga batswadi, ge ngwetsi a sa fetoge, ke gore mowe mokgonyana o re ge a sepele a kwa ditaola di gopla batswadi

ba mosadi wa gagwe gona mowe o swanetse go ba m tsibisa le go ba botsa ka mokgwa o ba swanetsego go dira ka ona. Ba ka se ke ba gana ba re o re thomile boloi ba swanetse go dira. Dipelo tsa batswadi le tsona di bothloko ge ngwana wa bona a ile bogadi a fiyo ema go rata gore ge ngwana a ka re a ile bogadi wa kwa ba le bega gore ngwana wa lena o fetogile.

54 Ge ngwetsi ele bogadi ge a feta ke kgwedi ya mathomo o swanetse go botsa matswalagwe, ke moka yena a tla motsa gore ke maaka a polla, a re lebelelela e e tlogo e. Ke moka ba e lebella, le yona ya feta, a goma a botsa matswala wa gagwe o tla goma a motsa gore le yona e sa le maaka a polla, a re lebellle ya boraro, ya goma ya mo feta, a goma a motsa mowe bjale gona le nnete, motho o lokile a e sale madi, bjale ke gona ba kgona ba botsa batswadi ba gagwe. Ge asa ka a mmotsa ngwetsi o na le phoso, ka gobane ke yo monyana a tsebe selo, matswala agwe ke yo mogolo o a tseba gore motho ge a tsena ngwakong o a tloga a ba a na le dikgwedi tse kae? Gore ba tle ba kgone go mo fa dithlare tsa mosegeletso ge a sokwa.

Go ila ga ngwetsi le matswala wa gagwe, ge matswala a ngwetsi a sa belega bjale ngwetsi a ima mpa, matswala wa gagwe le yena a ima. Ngwetsi a swanela gore a tswetsifale bogadi ka baka la gore mothlang matswala wa gagwe a tlilogo tswetsifale, ngwana wa ngwetsi o tlilo hwa, o fenola ngwana wa matswala wa gagwe.

55 Ngwetsi wa tloga a ya a tswetsifala ga gabo empa ge ba bona gore wa soka, ba swanetse go roma motho a yo botsa ba bogadi, gore mokgekolo yo mongwe a tle a bone mowele ya ngwana. Gore a tle a kgone go thaltsetsa batswadi ba mosadi tifa e ngwana a builego nayo. Gantsi batho a ba kgole, gore batswadi ba mosadi ba ka bolela nnete. Gona le go boya ga bedi ka gorialo mowe ke taba ewe batswadi ba mosadi ba a tsisago go se nyake go e bolela.

Mokgekolo yona wa go tswa ga bo mosogana ke yena yowe ba swanetsego go kgolwa ka yana. Mowe batswadi ba mosadi ba nyakago go gouta yena, o swanetse go bolela ka gore nna a ka bona bjale ke bone gore ngwana wa lena o buile le tifa ya mohuta o. Ka go riale mowe ba direla gore ba tle ba kgone go alafa ngwana wa bona gore mosadi a se ke a mo gobatsa ka tifa ewe a nago nayo.

Taba ewe lega lehono ba sa e dira, fela bagolo-golo bona ge mosogana a ka beka mosadi ele gore mmago mosogana o sa belega e be e ba efa mmago mosogana dithlare tsa go thibela pelego, gore pelego e sale le ngwetsi wa gagwe. Mmago mosogana o godile, mola o bonago morwa wa gagwe wa pele a tsee mosadi,

56 Bana ba kgale e be ba sa tsee basadi e sale ba banyana e be ba gola ba tia le bona dikgare e be ba sithla bokgarebeng bja bona e be ba sa bikiwi e sale ba banyana. Ge kgarebe e katana le lesogana yaba lesogana a lena maatla a ka mokata. E seleng bana ba matsatsi a no a bolelono, ngwana a dio ilago go bolla ke moka a napa a re ke yena monna a tsee mosadi, le kgarebe le yona e ilago go bona kgwedi ke moka a napa a re ke mosadi ke moka a nyaka banna, mosogane le yena a nyaka basadi.

Kgale mosadi wa pele, monna o be a tsofala nae, eseng wa hwetsana mosadi a tsofetse monna e sa le lesogana. Mosadi ke mokhura, mokhura o phakisa go gola, ke moka wa tsofala kapela. Ge go naganwa ba re ke bakeng sa gore ke sesala maruping, maruping gona le mabobo, ka baka la ditshila tsa batho, o phakisa o gola, wa phakisa go tsofala, mosadi le yena o bjale.

57 Bomokhura bja mosadi ge ba nagana bomokhura bja mosadi ke gore bare mosadi o ja ka maatla bona mola a tsogago pele ga gore a fage tsa go ja o tla bona a ija molatsa ka morago ga mowe a kwatame lwaleng a sile. Ge a tllilo faga o gora lefetlho ka morago o gora leho, ke moka mafello o fala pitsa dilo tse ka moka ga tsona di ja ke mosadi. Ge banna ba ija buswa le yena o ja buuswa. Ka go rialo mowe ke mokgwa owe go golelwago mosadi gore ke mokhura. Kgopolo ya bobedi ke ya gore mosadi ke legodimo la mathomo, le yona kgopolo ewe e re ke yona ya tsofatsago mosadi kapela.

Ka gobane matsatsing a bo lehono ba beka basadi e sa le ba banyana, a go sa kgonega gore ba ka fa mmago lesogana dithlare tsa go tswalla pelego ya mmago mosogana, ka gobane le yena e sa le yo monyana o sa nyaka pepo. Modiro o o setsego ke gore ngwetsi a se ke a re ngwana wagagwe wa mathomo a belegela bogadi.

Ge e le mabapi le mmago ngwetsi ge ngwana wa gagwe a ka bikiwa e le gore mmage o sa belega, ga gona taba, taba kgolo ke ya matswala wa gagwe, fela ge mmago mmikiwa o sa belega le yena matswala wa gagwe a sa belega ngwetsi a swanela gore a yo belega lapeng la mmagwe a ka upya a ya ga mamuwi wa dikgomo tsa gagwe, ke gore ga kgaitsemi ya mosogana a yo belegela gona.

58 Ge e le mabapi le go kgaoga ga mokolo wa batswadi ba mmikiwa, ge moredi wa bona a sesu a ba alafa, awa molao owe ga o gona ka se gagesu. Ke batswadi bawe ba ka tlemelago moredi wa bona lenti nokeng, le gona ba motlemella ka molao wa ngaka ge ba mmofela a sa imi, bjale ditaola tsa a re a batswadi gore ba yo mo phasa, ka morago ga fawe ba mo tleme letheka la gagwe ka lenti la kgagamela ba leothlile. Lenti lewe ba le reta ka gore kgagamela tswarella le wa go kgaoga ke Modimo.

Maruwane Morema, morwa wa gagwe ke Lekwapa, bjale Lekwapa a tsea mosadi e le gore mmagwe o sa belega. Mosadi wa morwa Maruwane a fithla a belega ngwana, ka morago matswala wa gagwe le yena a belega ngwana, ngwetsi o ile a belegela bogadi. Ka morago ga pele go ya ngwana wa matswala wa gagwe, ke moka ngwana wa ngwetsi a hwa kante le twetsi.

Ba ile ba di dula ka marago, empa molao ba o tseba, batswadi ba ngwetsi a ba ka ba kgona go tsena ka gobane bagolo-golo ba re nama ya betwa e a begwa le gona ga se madi a bona. Mosadi a goma a ima, a goma a belega ngwana matswala wa gagwe a lonola yola wa gagwe letsweleng le yena a goma a ima, a belega ngwana yola wa ngwetsi o be a setse a sepela. Ke moka a hwa.

Lekwapa a kwa bothloko a sepela le dingaka dingaka tsa mmotisa gore mosadi a na bolwetsi molato ke pele go ya mmago, bana ba mmago ba fenola bana ba gago. Molao ke gore ge morwa wa motho a ka beka mosadi, e le gore mmagwe o sa belega, bagolo-golo ba tloga ba thibela pepo ya matswala wa ngwetsi.

59 Monna a se sa tseba gore o tla dira bjang, a re ke a beufa bjale ka ge e le motswadi wa ka a ke tsebe gore nka dira bjang. Ngaka ya re go yena o wa kwala taba e e a imela fela kgale e be

e le taba e bonolo, ke tla go ruta maano, ke maano a boloi, a o ka moloya mmago a tshoga a re a wa, a ke re gore wa moloya a hwa, kera gore o thibele tswalo ya mmago.

Monna o ile a dumela, ke moka ngwana ya dira dithlare tse pedi, yona ka nosi ya koma ditshidi tsa yona go supetsa gore a di bolae. A tsea dithlare a sepela, o be a mmotsitse gore sethlare sa sengwe bjale ka ge mmagwe a sa babji, a re ka tsatsi la bjalwa a se tshole ka bjaleng, ka mokgwa o, a nwe bjalwa, ke moka a siele mmagwe e le gore o setse a tshetse sethlare. Ka moswana o tla swara ke letadi ke moka o mo thlabele kase.

60

Mosogana o ile a dira bjalo a siela mmagwe bjalwa. Ka moswana mmagwe a tsoga a babja kudu, mowe mosogana a goba a felwa ke mogopolo a kgotlella go thlabela mmagwe, a ba a mo nwea sela ka metsi. Go ile gwa ba mothlola ka morago ga dijo ke moka a fola, ba bona a sena taba a bile a enwa metsi le bjalwa le ba bangwe, ke moka o fodile. Yaba ke moka a se sa belega, mosadi wa morwa wa gagwe, yaba gona a belegago bana ba gagwe ba phela.

Go se etelane le go bona ga batswadi le moredi wa bona, ke ge moredi wa bona a satso bikiwa goba go tshabisiwa, bjale ge ba sesu ba moetsa go batswadi, gona moredi wa bona a na molao wa gore a e ga gabo le ge gona le se sengwe sewe a se silego ga gabo, a ka se ke a kgona go ya go se tsea. Monna wa gagwe o swanetse go mo etsa ga gabo go bona batswadi ba gagwe, ka pudi ka morago ga mowe ba ka kgona go etelana.

La mathomo ge mmagwe ngwana a etela go bona mokgonyana e le gore ke moano kudu o bona moredi wa gagwe, o swanetse go dira bjalwa, a bo rwale ka phafa, a rwale le maloko a bjale ka ditloo le dikoko, a fithle a ba bone. Ka morago ga mowe a ka foya go mmona le ge a sa rwala selo, ga go na taba.

Thlala bogadi, ge mosadi a ka thlala monna wa gagwe a setsi mmikile, ga go na selo, o fo tloga le monna wa gagwe kantle le motho yo a ka mo felegetsago, ka gobane a se kgarebe ke mosadi, ba bogadi a ba mo nwea, a ka fo dula fela go apea ka lapeng

RM/

61 la matswala wa gagwe, ka baka la go thloka tsa go ja.

Go mo thlatleela pitsa, bjale ka ge e le molao, matswala wa gagwe o swanetse go mo thlatleela, ka morago ga selemo ge a hwetsane mabele bjale ka ge e le mosadi a ka se ke a kgotlella go apeela matswala wa gagwe, ba tla fo bona a apea tsa gagwe kantle le molao. Le ga go le bjale ba ka se ke ba mosala nthago, ka gobane le yena ke mosadi o setse a tseba modiro wa lapa.

Batswadi ba monna ba swanetse go tsibisa batswadi ba mosadi gore ngwana wa lena, re n no bona a apea tsa gagwe dipitsa. Le bona ga gona taba e ba ka e dirago ka baka la gore ke mosadi, ke gabotse ge a rile a apea tsa gagwe gwa se ke gwaba le mofereferere. Ge e le gore o re ge a fagile a fela a tsolela matswala wa gagwe, o tla no fela a montshetsa dithoro a fagela monna wa gagwe.

62 Ge e le gore ke leja-ka-pitsa gonamatswala wa gagwe a ka fo mo fa dithoro ka baka la lesoko la morwa wa gagwe, ge e be go se bjale gona o be a ka se ke a mo fa. Ge e re mmuu e kwa namane, mmagwe le yana le ge ngwana wa gagwe a ile a dira phoso a ka se ke a tswa ngwana wa gagwe, o fela a mo fa dithoro.

Sa go sita papago goba mogwera wa gago, ka moswana se tla sita wena. Mosadi o thladile monna wa gagwe, mothlo o mong ka go bona bosogaro bja monna wa gagwe, goba monna a se ke a thlokomela mosadi ka baka la mekgwa ya mosadi. Moseore mollo o re mollo a fisi, o bona ge a thlakana le mosadi ka lefokeng, mosadi a moswara ka molao, ke moka a thoma go bolela ka monna wa gagwe, ge a sa loka.

Monna yowe wa ka lefokeng, o lebala gore o bola-bola le mosadi ba dutsi nae, ke moka o thoma gore go bjang ge nka go tsee ke moka mosadi a dumela. Ka morago ga mo a tshabile nae, o tlo thoma a lebadisa, a uta mokgwa wa gagwe, a disitse monna wa gagwe a na le mokgwa le yena ke moka o thoma go ba le mokgwa wa gagwe.

Hohwane Masumu o ile a thladisa mosadi wa ga Bjane, mosadi yo o ile a ba le bana ba babedi, ke moka a ema a

63 se sa belega. Ke mosadi wa batlabo, bjale monna a leka ka maatla go kgalema mosadi, mosadi a se ke a kwa. Monna a bona gore go kaone gore ke tsee yo mongwe mosadi, aowa a tsea yo mongwe mosadi a ntsha mathlo a lebella yola, a dira ka mokgwa o a ratago.

Hohwane a tsea mosadi kantie le tumelano ya batswadi, batswadi ba gagwe ba ntsha dikgomo ba lla, ba re bokaone ke mola o tsee kgarebe, a re go bona le setsang nna ke a tseba, kgomo ya motseta a e ke e re go hwa ba lathla ke fo bona ba ija. Monna a mo tshabisa a fithla a dula ka lapeng la matswala wa gagwe.

Mosadi a ka a fetse lekgwedi a apeaa ka lapeng la matswala wa gagwe ba bona a setse a apea tsagagwe. Mosadi wa go se belege ke morwalo a fete monna monna yo mongwe le yo mongwe ke monna. Mosadi a thoma kokgwa wa gagwe, monna a thoma go fapana le mosadi a re a mosadi o bjang, mosadi a re, go yena o rang, maloba ke go hwetsane o na le mokete lehono gape. Mosadi a re go yena a a se modiro wa gago a ke re ke wena wa go mphapantsha le monna wa ka, 64 nna ke re kotse ke mokgwa wa gago, go wena modiro wa mohuta owe ga o ile. E be ba boledisana ba e ka lapeng la bona, matswala wa mosadi a theletsitse. Monna o ile a wa fase, pelo ya gagwe e ile kgole, a omella sebakanyana ba ba ba leka le go nyakela ngaka, ge ngaka e fithla monna a phafoga.

Ge ba leka gore ba moledisa, monna a ka a kgona le go ba araba, a fo ntsha mathlo a ba lebella. Mosadi a re, mo lesetseng o tla di kwa ka nosi, bose a bo kwelwe, a se lesweka ke motho. O ile ge a yo thoma go bula molomo wa gagwe a re le a kwa mosadi yo a ke sa mo rata, ke nyaka go gapa ~~stgk~~ dikgomo tsa ka, goba nka fo di lesetsa a boele ga gabo a yo dula. Ba re monna wa ga Masumu, naka e ya mokhura o dio e llela rena re sa rate, wa re kgo- mo ya motseta e a lewa, a retse, tsewe di tseba ke wena rena a re tsene. Mosadi a re, mo lesetseng, o tla ba a ra nna a re lena, nna ga gesu a kee, o ile ge a ntsea monneng wa ka a re, o tla ba a ya le nna lebitleng. Monna o ile a ota a sala a lekana le monwana mowe batswadi ba bago ba kwa lesoko empa se ba ka se dirago se se gona. Mafellong a ba a swara monna ka ditomo a goga a ya a dula naega gabo.

S 21. Go alafela.

Melao ya dilete ga e swane, ka molao wa segagesu, morwa wa motho a beka mosadi papagwe a ka se ke a robala le mosadi wa morwa gagwe, di a ila ke ngwetsi wa gagwe. Mowe go yago gwa direga, ke ngwana wa malome, yowe a goba a swanetse go tsea ke mogolwane, bjale a tsae ka moratho, gona mogolwane o swanetse go alafela, a robale le mosadi wa moratho, pele ga gore moratho a robale nae.

Sebokwana, ke molao wa balaudi go fithole balaudi ba kragga motho, ka theko e ngwe ba bina phuthi ka theko e ngwe ba bina tau, bona beng ba re ke bona ba re ke bona bakone, ba boya mamagukubje. Bona modiro wa go ntsha sebokwana ba dira pele ga gore moredi wa gagwe ba re ba ntsha sebokwana.

Papagwe mosogana le yena ge ngwetsi a fithla bogadi o swanetse go robala nae, o ntsha sebokwana. Molao owe wa bona matsatsi a bo lehono ga o sa diriwa, ka gobane ba tseana le dikgarebe tsa mo nageng ya gesu, bjale matswala wa gagwe a re
66 o dira molao owe ngwetsi a gana, ka moswana ke moka o tsama a bola, bo mosege, ba re mokgalabje yowe ke sethlola o kile wa mmona kae motho wa go robala le ngwetsi. Ka mokgwa owe ba o lathlile.

Le yena yowe mogolwane, o robala le mogatsa moratho ka go ane mosadi o be a mo lebane, ka go rialo mowe o direla gore mosadi a se ke a tla a belega bana ba go se tsebalege. E be e le yena setima mollo, difeka ka moka e be ba swanetse go loma ka lapeng la mosadi yowe. Ka go robala nae, monna o tsere madi a mosadi, mosadi le yena o tsere madi a monna, bana ba gagwe ba ka se ke ba ba le mokgwa.

Le ge motho a ka dima morwa rrage dikgomo a tsea mosadi ka tsona a na molao wa gore a e a robale le mosadi wa moadimi wa dikgomo, yena o lebeletse fela ge mosadi wa gagwe a ka ba le ngwana wa mosetsana ke moka a nyadiwa ba mo fa dikgomo tsa gagwe.

Mong wa dikgomo o buletse morwa wa gagwe lesaka la dikgomo gore a yo tsea mosadi, bjale ka go rialo mowe a na molao wa gore kowa mosadi a bikilwe, a be a sa bolela gore ke nyaka go bula

67

lesaka la mosadi ka gobane lesaka la dikgomo le tswa nna. Ge a be a sa rate go mo fa dikgomo nkabe a fo lesetsa, mothlomong ka gobane dikgomo tsa go tsea mosadi yowe di tswa go yena ge a nyaka mosadi bokaone ke gore a mo tsee a se ke a dira matshila awe.

S 22. Molekō wa mojalafa

Mojalefa ke ngwana yowe e tla rego ge a godile, ka morago ga lefu la papage a sala a dutsi legatong la gagwe, ke gore ke yena kgosana ya motse owe. Meleko ya gagwe, ke go rumiwa, ba bone gore e ka ba ngwana o na le mereba goba wa romega. A ka noba le swele, empa ga se na mereba, a bile a thlompha ba bagolo, o lokile. Ga e le mabapi le mosadi gona, ba no dira bjale ka ba bangwe a ba diri gore ba se ke ba phakisa go mo fa mosadi wa gagwe, ga se ona moleko wa go leka ngwana owe.

68

Moleko o mogolo wa go leka ngwana wa mojalafa, ke go mo raba, wa mo roma a re a sa fithla a sa re, ke a khutsa ke moka ba goma ba mo roma, mothlomong ba mo roma kgole goba bjale ka Matloumeng, ba nyaka go kwa gore o tla gana. Ge a ile a dumela, ke moka papage o tla re go yena ema ngwanaka o tla ya ka moswana. Ka moswana o tla theletsa gore o tla kwa a re a ê, ke moka a fo mokgalabje a homotše.

Taba ya bobedi ke gore ngwana a se ke a tshabana le ba bagolo kudu wa bona ngwana a sa nyake go dumedisa ba gagolo ngwana yowe o na le moreba. Ka go thlompha le go dumela ga ba bagolo ba mo roma ke gore o tla fiwa ditaelo ka moka tsa bogolo bja gagwe. Ge a ka ba le moreba o tla humanela moreba ya gagwe, le bogolo bja gagwe. Ge e le ditswanelo ka moka di fiwa ngwana yo a lokilego.

Bjale ka Mashumu le Mohlabe, Masumu ke yo mogolo, Mohlabe ke moratho, bjale mogolo a be a na le mereba, moratho e le ngwana yo a romegago, a ekwa sewe papagwe a se bolelago. Ka go rialo mowe papa a bona a laela moratho dilo ka moka tsa motse ga mmogo le manaka a pula. Ka morago ga lehu la gagwe, banna ba kgobakana ba tllilo bea kgoši setulong.

Phalafala e ile ya lla, setshaba ka moka sa kgobakana ba

yo bona ngwana wa kgosi yowe lehono e tla bago papago bona.

Gona le seema se serego bana ba kgosi re loba ka moka yowe e tla bago kgosi a re, mo tsebe. Ke nnete, ka go ane mogolo a ka sitwa gore e be kgosi ka mereba ya gagwe, moratho a dula setulong.

69 La nthla ge ba mmege setulong ba ka se ke ba x bea moratho ba tla bea mogolo bjale ka ge ba mo tseba. Mabotata ke tau ya mokgalabje ke seema ke gore tau ya mokgalabje, a e sa na maatla a go bolaya diphoofolo, e dio tsama e ja ditoto. Lebaka la go lema la fithla ke ngwaga wa kgosi e ntswa. Ke moka letsatsi la fisa, batho ba ya ba molela, gore bogosi ke batho, lesaba le tla palakana, ka baka la nanedi e, nesa pula, phetolo a ke tsebe. Ka morago ba nekdle ga moratho ke moka moratho a dire ka taelo ya papage pula e ne. Ke moka batho ba swanetse go loba moratho, ka morago ga dilobo ke moka o tsea bogosi.

Mogolwane o tla leka ka maatla go fofela godimu, a se ke a dira selo ka gobane lesaba ka moka le eme le moratho. Moreba a o thuse selo, motho ba mo tseela le tse tsa goba di mo lebane. Mosadi a na moleko owe ba ka dirago gore ba leka mojalafa ka ona. Go kaone ge baka moleka ka sejo, ba se bea ke moka ka morago ba mo roma ka gona, ba ya ba hwetsana a utswitse, gona a ka se ke a ba mogolo ka gobane kgosi a e utswi.

70 Ke yo ona taba ewe e ka dirago gore motho a sitwe goba mogolo wa batho. Ge e le mosadi awa, ke mosadi wa gagwe, mola ba mmekago, ke moka ba mo fafetse. E sita le ge a ka fo dira bofebi le mosadi wa yo mongwe, taba kgolo ba swanetse gore ba mo lifise, ka mokgwa o ba ka kgonago, ba tseba gore le yena o tlilo ja tsa bona.

Mereba, mereba ya ngwana yo mogolo yowe e tla bago mojalafa e baka ke melomo ya batho, ba re go ngwana ba mona gore e sa le yo monyana ba re go yena thobela. Ka go rialo ngwana a be le tsebo ya gore ke yena thobela, ka go riale mowe ngwana o tla e-kgodisa, ka bokgodiso bjowe bja gagwe, a ka se ke a kwa motho gammogo le batswadi. Motho yo a rago ngwana a re thobela a boniwa o a lifiswa, ka gobane o einya ngwana.

S. 23 Kgathlanō ya madi.

Ke molao gore mosogana ge a yo robala le mosadi wa gagwe la mathomo ba mothlakantshe le mosadi wa gagwe. Batswadi ba mosogana ba bitsa ngaka ke moka ya tla e rwele ditaola le dithlare ya fithla ya ba gathlantsha, a se modiro owe e ka laeletsago.

71 Mokgwa wa go gathlana, pele ga gore e ba thlabele ka dithlare tsa yona e nyaka motlhapologo wa mosogana le mosadi wa gagwe. Yo mongwe le yo mongwe o fiwa senkgerebetlana a thlaplogela ka ga sona, ba fa ngaka methlapologo ya bona, ke moka ngaka ya tshela mothlapologo felo go tee, ya ntsha tshidi ya yona e ntso, ya tshela lebeeng lesele. Ya thome go ba thlabela ditso tsa bona ke gore dietanoko, makhura a go sithlela mowe ba thlabilwego, ke yona mesapologo ya bona le madi. Madi a mosadi ba sithlela ga monna a monna go mosadi.

Ka morago ga tshithlelo, ke moka o soba tshidi o e tshela kwa methlapologo ya bona, o a ba fa ba nwa, ke moka modiro wa go ba gathlanya o fedile, bjale ba tloga ba boela gae. Mosogana a fiwi setlhare sa go oketsa maatla, motho yo a phelago ka setlhare sa go oketsa maatla ke bakgalabje. Ke moka madi a bona ke madi a tee. Mosogana a ka se ke a gobatsa ke madi a mosadi.

72 Ge ba bona gore madi a monna a fokola, gona ba ka fa mosogana setlhare sa gore a be le maatla. Setlhare sewe ba re go mo fa a ya a se tshela ka mapotong a go galaka, a fo a nwa a le tee go fithlela a fetsa. Ge mosogana a na le maatla ba tla bona ngwetsi ka morago ga dijo a kgomela, batswadi ba mosogana ba tla bona gore ngwana wa bona ke monna a fokole. Ge ba ka fo bona ngwetsi a sa kgomele aowa mosogana madi a gagwe a na maatla.

Thibēla malwetsi e phala kalafo ba dira bjale gore ba ba gathlantsho, ka go rialo mowe, ke gore ba thibela malwetsi awo a tswago ba tla bong gore a se ke a tsena mading a bona bjale ka ge ke setse ke thlalositse malwetsi a basadi. Ngwana yo a kwago molao wa batswadi ba gagwe a ka se ka a x fokolla ke madi a gagwe, ka gobane ba mmotsa gore o se ke wa re, felo fawe go a ila, o a ba theletsa, ka morago ba mo thlakantshe, a kgone a e ya mosading.

73

O ka bona ge mosogana ba mo tlhakantshi le mosadi wa gagwe ba yo batagana ka morago mosadi o a ima, o belega ngwana bjale mowe pelegong ya bana gona le di tifa-tifa ka go rialo mowe batswadi ba tla botsa morwa wa bona gore o se ke wa tsena, malaong a mosadi. A se ke a kwa, a fo tsena, ka morago ke moka o a babja ba bitisa ngaka e tlilo mo alafa. A ya mo alafa selo e dio gatisa ke moka ke wena segwathlana, tsatsi go tla tsoga go na le maru re bona ka wena pele ga gore letsatsi le dikele o dulella mollo, ke molato wa go se kwe batswadi.

S 24 Mosadi o fiwa monna wa gagwe

Bjale ge ngaka e ba gatlhantshe, monna ke gona a yago malaong a mosadi wa gage. Pele ga gore a tsene malaong a mosadi, monna o swanetse go ntsha pudi goba nku, mosadi a kgone a mo dumella go tsena malaong a gagwe. O e ntsha ka molomo ge ba robetse, ge mosadi a sa kgolwe o tla fo gana gore monna wa gagwe a se ke a tsena ka dipaleng tsa gagwe. Ka moswana a tsoge a mo supa ke moka go fedile, ka bosego bjowe, mosadi o tla fa monna wagagwe malač.

Pudi ya go bula dikgwele tsa mosadi, pudi g ewe ke ya mosadi e laola ke yena ge a nyaka go e rekisa o a e rekisa le go bolaya molaudi ke yena mosadi. Ge mosadi a ka ima a belega ngwana, monna o swanetse go nyakela pudi e ngwe ke moka a e thlabe, mokgopa wa yona ba sogela ngwana thari, mmage o mo pepupa ka yona.

74

Busuwana, ge mosogana a se ne se a ka ntshago, gona mosadi wa gagwe a gana gore a tsene ka dipaleng tsa gage. Mosogana o swanetse go tsivisa batswadi ba gagwe, ke moka ba sethla phate ke gore ke molato, mothlang ba e bonago ba swanetse go mo fa. Ge ngwana a ka ba gona ka baka la go thloka tsa diatleng, o tla fo kgopela mokgopa wa kgale ke moka a mo direla thari ka ona.

RM/

END 154